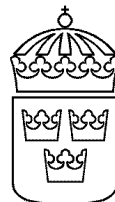

Lagutskottets betänkande

1999/2000:LU22

Ändring i partnerskapslagens anknyningskrav,
m.m.

1999/2000
LU22

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 1999/2000:77 Ändring i partnerskapslagens anknyningskrav jämte en med anledning av propositionen väckt motion. Regeringens förslag innebär bl.a. att det blir möjligt att registrera partnerskap i Sverige om en av parterna har hemvist här sedan minst två år. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2000.

I betänkandet behandlas också tio motionsyrkanden från allmänna motionstiden år 1999, vilka även tar upp frågor om partnerskapslagens anknyningskrav samt därutöver spörsmål rörande registreringsförrättare och registrering av partnerskap utomlands.

Företrädare för Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL) har inför utskottet framfört synpunkter på regeringens lagförslag och de i ärendet aktuella motionerna.

Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker bifall till den med anledning av propositionen väckta motionen. Med anledning av fyra motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 1999 förordar utskottet ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att vigselförrättare och partnerskapsförrättare görs till ett gemensamt uppdrag. Utskottet avstyrker bifall till övriga motionsyrkanden.

Till betänkandet har fogats tre reservationer och två särskilda yttranden.

Propositionen

I proposition 1999/2000:77 föreslår regeringen (Justitiedepartementet) – efter hörande av Lagrådet – att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap.

Lagförslaget har intagits som bilaga till betänkandet.

Motionerna

Motion väckt med anledning av propositionen

1999/2000:L17 av Ana Maria Narti m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen med avslag på regeringens proposition 1999/2000:77 beslutar att 1 kap. 2 § lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap upphävs.

1999/2000:L405 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag där uppdraget som äktenskaps- och partnerskapsförrättare utgör ett förordnande,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om partnerskapsförrättare i alla kommuner,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om partnerskapsförrättare på ambassader.

1999/2000:L422 av Carina Hägg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ett gemensamt förordnande som omfattar såväl vigslar som registreringsförrättare blir den gällande ordningen vid länsstyrelsernas handläggning av nya ansökningar.

1999/2000:L429 av Cinnika Beiming och Carina Moberg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en internationellt privaträttslig konvention om registrerat partnerskap.

1999/2000:L430 av Anita Johansson (s) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förrättningen av partnerskapsregistrering på svenska ambassader.

1999/2000:So225 av Barbro Westerholm m.fl. (fp, s, v, c, mp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändring av lagstiftningen beträffande vigselförrättare och partnerskapsförrättare,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjlighet att ingå partnerskap på svenska ambassader,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ingående av partnerskap i länder med samma partnerskapslagstiftning,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avskaffande av anknytningsvillkoret i lagen om registrerat partnerskap.

Utskottet

Inledning

Enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap, som trädde i kraft den 1 januari 1995, har två personer av samma kön rätt att registrera sitt partnerskap. Registrerat partnerskap är tänkt för homosexuella par. Något krav på sexuell läggning, samliv eller gemensamt hushåll ställs dock inte upp. Registrering av partnerskap sker vid en förrättning och under former som motsvarar borgerlig vigsel.

Rättsverkningarna av en registrering motsvarar i huvudsak vad som gäller för äktenskap. Detta innebär bl.a. att äktenskapets regler om giftorätt, bodelning, ömsesidig försörjningsplikt, inbördes arvsrätt och regler om namn blir

tillämpliga även på partnerskapet. Detsamma gäller regler om pensionsvillkor, efterlevandeskydd och olika bidragsformer. Från huvudregeln görs undantag för alla regler som ger upphov till gemensamt föräldraskap eller gemensam vårdnad om barn. Partner i ett registrerat partnerskap har alltså inte möjlighet att adoptera barn, varken gemensamt eller var för sig. Inte heller har de tillgång till insemination eller annan konstlad befruktning. Vidare undantas bestämmelser som gäller för makar och som innebär en särbehandling av den ene maken endast på grund av dennes kön. Slutligen undantas vissa internationellt privaträttsliga bestämmelser. Ett registrerat partnerskap kan upplösas på samma sätt som ett äktenskap.

Partnerskapslagstiftning finns också i andra länder. Sådan lagstiftning infördes i Danmark år 1989, i Norge år 1993 och i Island år 1996. Sedan år 1998 har även Nederländerna en lag om registrerat partnerskap. I Finland bereds för närvarande förslag till en partnerskapslag.

Enligt Statistiska centralbyrån registrerade i Sverige under år 1995 480 män och 167 kvinnor som var mantalsskrivna i Sverige sitt partnerskap. År 1996 registrerades 201 män och 118 kvinnor. År 1997 registrerades partnerskap för 170 män och 120 kvinnor. Motsvarande siffror från år 1998 var 158 män och 92 kvinnor. Samma år upplöste 45 män och 16 kvinnor sina partnerskapsförhållanden. År 1999 registrerades partnerskap för 154 män och 133 kvinnor medan 42 män och 38 kvinnor upplöste sina partnerskap.

Partnerskapslagens anknytningskrav

Nuvarande bestämmelser innebär att rätten till registrering är beroende av parternas anknytning till Sverige. Enligt 1 kap. 2 § partnerskapslagen skall minst en av dem vara svensk medborgare med hemvist här i landet. Vid utformning av anknytningskravet eftersträvades nordisk rättslikhet, och kravet stämde överens med vad som vid den svenska partnerskapslagens ikraftträdande den 1 januari 1995 gällde i Danmark och Norge.

Den nuvarande utformningen av anknytningskravet har varit föremål för kritik (se bl.a. bet. 1998/99:LU18). Kritiken har emellertid inte föranlett några initiativ från riksdagen. Från utskottets sida har man ansett att resultatet av pågående arbete inom Regeringskansliet bör avvaktas.

Våren 1999 upprättades inom Justitiedepartementet departementspromemorian (Ds 1999:14) Utländska medborgares möjligheter att ingå partnerskap i Sverige. Promemorian, som utarbetats efter överläggningar med företrädare för ansvariga departement i Danmark, Finland, Island och Norge, har remissbehandlats och ligger till grund för förslagen i förevarande proposition.

I propositionen föreslås en ändring i lagen (1994:117) om registrerat partnerskap som innebär att partnerskap skall kunna registreras i Sverige om minst en av parterna har hemvist här sedan minst två år. Om en av parterna är medborgare i Sverige, Danmark, Island, Nederländerna eller Norge, ställs inte något krav på att hemvistet skall ha varat i två år. Det är då tillräckligt att den partnern har hemvist i Sverige.

I motion L17 av Ana Maria Narti m.fl. (fp) konstateras att partnerskapslagen nu varit i kraft i mer än fem år, och de gångna årens erfarenheter visar att

argumenten för anknytningskrav inte har den bärkraft som man antog vid lagens införande. Anknytningskravet motverkar inte, enligt motionärernas mening, problem med den internationella rättstillämpningen. Vidare torde man nu säkert kunna säga att någon partnerskapsturism inte är att befara om anknytningskravet avskaffas. Inte heller argumentet att andra länder skulle ställa sig tveksamma till att deras medborgare kan registrera sitt partnerskap här, trots att de inte har tillräcklig anknytning till Sverige, är bärkraftigt. Även om anknytningskravet nu mjukas upp genom regeringens förslag kvarstår, framhåller motionärerna, den principiella problematiken med ett sådant krav. Med det anförda yrkas i motionen att propositionen avslås och att den särskilda regleringen om anknytningsvillkor i 1 kap. 2 § partnerskapslagen upphävs.

Ett motsvarande yrkande om att helt avskaffa anknytningsvillkoren framställs också i motion So225 av Barbro Westerholm m.fl. (fp, s, v, c, mp) (yrkande 9). I motionen finns därutöver ett yrkande om att man bör få ingå partnerskap i Sverige om man är medborgare i annat land med samma partnerskapslagstiftning som här (yrkande 8).

I motion L429 av Cinnika Beiming och Carina Moberg (båda s) kritiseras det nuvarande anknytningsvillkoret i partnerskapslagen. Enligt motionärernas mening bör de stater som har lagstiftning om partnerskap komma överens om att utvidga anknytningsvillkoren till att inkludera personer som är medborgare, respektive har hemvist, i ett annat land som också har partnerskapslagstiftning. I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en internationellt privaträttslig konvention om registrerat partnerskap.

Enligt utskottets mening leder den nuvarande utformningen av anknytningskravet i vissa situationer till att danska, isländska och norska medborgare som är bosatta i ett annat nordiskt land inte kan registrera partnerskap, trots att både hemvistlandet och medborgarskapslandet har regler om registrerat partnerskap. Genom den föreslagna ändringen kommer man till rätta med den lucka som finns i det nordiska regelverket, och enligt utskottets mening bör också nederländska medborgare likställas med svenska. Från utskottets sida finns således inga erinringar mot att partnerskapslagen jämställer medborgare i Danmark, Island, Nederländerna och Norge med medborgare i Sverige (1 kap. 2 § andra stycket). Enligt utskottets mening bör i framtiden även medborgare i andra stater kunna jämföras med svenska medborgare när det gäller möjligheten att registrera partnerskap, om staterna inför regler om partnerskap vilka i tillräcklig grad motsvarar den svenska partnerskapslagen. Som anförts i propositionen bör en sådan bedömning kunna göras skyndsamt. Det bör i sammanhanget nämnas att i Regeringskansliet pågår för närvarande sådana överväganden beträffande den i Frankrike nyligen antagna lagen "Pacte Civil de Solidarité".

Utskottets ställningstagande innebär att önskemålen i motion L429 och i motion So225 yrkande 8 är tillgodosedda, och motionsyrkandena bör därför inte föranleda några riksdagens vidare åtgärder.

När det sedan gäller frågan om att helt avskaffa anknytningsvillkoren vill utskottet anföra följande. Eftersom ett svenskt partnerskap som regel inte medför några rättsverkningar eller endast begränsade rättsverkningar i stater

som saknar partnerskapslagstiftning bör det i sådana fall också krävas någon form av anknytning till Sverige för att registrering skall kunna ske här. Som påpekats i motion L17 kan i och för sig haltande rättsförhållanden och rättso-säkerhet uppkomma även genom de föreslagna reglerna, men risken för detta skulle enligt utskottets mening öka om anknytningskravet helt slopades eller sattes alltför lågt. Vid de nordiska departementsöverläggningarna har det också framhållits att man inte heller bör bortse från att andra stater kan vara tveksamma till att deras medborgare kan registrera partnerskap här, trots att de inte har tillräcklig anknytning till landet. Som regeringen anför bör det alltså finnas ett anknytningskrav i partnerskapslagen som skiljer ut dem som typiskt sett inte har sin framtid i Sverige. Det anförda innebär att utskottet inte kan ställa sig bakom uppfattningen i motionerna L17 och So225 att anknytningskravet bör tas bort helt och hållet.

Däremot finns det en stor grupp människor som lever här men som inte är medborgare i Sverige eller i en stat med motsvarande partnerskapsreglering. En del har invandrat hit och bott här under lång tid, andra är födda och har levt hela sitt liv här. Som regeringen framhåller framstår det inte som skäligt att partner som har en så stark anknytning till Sverige inte skall ha möjlighet att registrera sitt partnerskap här. Det bör därför införas en möjlighet för två personer som inte uppfyller partnerskapslagens medborgarskapskrav att ändå ingå partnerskap i Sverige. Utskottet anser i likhet med regeringen att i dessa fall förutsättningen bör vara att en av partnerna har hemvist i Sverige sedan minst två år (1 kap. 2 § första stycket 1).

Utskottets ställningstagande innebär inte att frågan om möjligheterna att registrera partnerskap i Sverige därmed är avgjord en gång för alla. Det bör t.ex. undersökas om det som gäller för att ingå äktenskap i Sverige på sikt kan gälla för möjligheten att ingå registrerat partnerskap här. Enligt vad som uppges i propositionen kommer också frågan om ytterligare uppmjukning av anknytningsvillkoren avseende krav på hemvist och medborgarskap att beredas bl.a. i samråd med de andra nordiska länderna, och regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionens lagförslag och avstyrker bifall till motionerna L17 och So225 yrkande 9.

Registreringsförrättare

Behörig att förrätta registrering av partnerskap är lagfaren domare vid tingsrätt eller den som av länsstyrelsen förordnats att vara registreringsförrättare. Närmare föreskrifter om förrättningen finns i förordningen (1994:1341) om registrerat partnerskap. Av denna framgår att registrering av partnerskap som skall förrättas av domare i tingsrätt förrättas av lagmannen eller någon annan domare som lagmannen utser. För särskilt förordnade registreringsförrättare bestämmer länsstyrelsen tjänstgöringstiden.

I motion L405 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) konstateras att endast 60 % av vigselförrättarna i Sverige också är partnerskapsförrättare. Enligt motionärerna är det inte acceptabelt att vigselförrättare kan vägra att ta emot förordnande som partnerskapsförrättare. Förhållandet medverkar till att befästa fördomar mot homosexuella. Motionärerna anser att lagstiftningen bör änd-

ras så att vigselförrättare och partnerskapsförrättare utgör ett och samma uppdrag, och regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med lagförslag med denna inriktning (yrkande 1). Vidare konstateras i motionen att det fortfarande finns kommuner som saknar partnerskapsförrättare. Enligt motionen löser man detta problem enklast genom att vigsel- och partnerskapsförrättare utgör ett uppdrag. Så länge det inte är fallet måste regeringen agera för att alla kommuner har partnerskapsförrättare. I motionen yrkas ett tillkännagivande därom (yrkande 2).

Enligt motion L422 av Carina Hägg (s) kan det inte överensstämja med andan bakom partnerskapslagen att förordnanden som vigselförrättare och partnerskapsförrättare är skilda åt. I stället bör, enligt motionärens mening, den gällande ordningen vara att vigselförrättare och partnerskapsförrättare utgör ett uppdrag. I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ett gemensamt förordnande som omfattar såväl vigslar som registreringsförrättare blir den gällande ordningen vid länsstyrelsernas handläggning av nya ansökningar.

Även i motion So225 av Barbro Westerholm m.fl. (fp, s, v, c, mp) framställs ett yrkande om att förordnanden som registreringsförrättare och vigselförrättare skall vara gemensamma (yrkande 6).

Utskottet vill erinra om att riksdagen vid partnerskapslagens tillkomst uttalat att ingenting hindrar att länsstyrelserna ger en och samma person behörighet att vara såväl vigselförrättare som registreringsförrättare (bet. 1993/94:LU28). Vidare vill utskottet peka på att justitieministern i ett frågesvar den 19 november 1998 (svar på fråga 1998/99:52) uttalat att det är både naturligt och angeläget att länsstyrelserna verkar för gemensamma förordnanden som vigselförrättare och registreringsförrättare. I frågesvaret underströk justitieministern också vikten av att registreringsförrättare finns tillgängliga i hela landet. Även utskottet har vid tidigare behandling av motionsyrkanden liknande de nu aktuella understrukt vikten av att behovet av registreringsförrättare tillgodoses över hela landet, och utskottet har förutsatt att regeringen vidtar erforderliga åtgärder i detta syfte (bet. 1998/99:LU18).

Inom Regeringskansliet påbörjades i november 1998 ett arbete med syfte att få en bild över tillgången till registreringsförrättare runt om i landet. Inom ramen för detta arbete gjordes en enkätundersökning bland landets samtliga länsstyrelser med frågor rörande tillgången till registreringsförrättare i respektive län och vilka åtgärder länsstyrelserna avsåg att vidta om behovet inte var tillgodosett. Resultatet av enkätundersökningen visar att det alltså i vissa kommuner saknas av länsstyrelsen förordnade partnerskapsförrättare. Med anledning härav vill utskottet än en gång understryka vikten av att det finns tillgång till registreringsförrättare över hela landet. En sådan ordning skulle kunna åstadkommas genom att vigselförrättare och partnerskapsförrättare görs till ett gemensamt uppdrag. Det får ankomma på regeringen att verka för detta, och regeringen bör i lämpligt sammanhang återkomma till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som vidtagits och vilka resultat som uppnåtts.

Vad utskottet sålunda anför bör riksdagen med anledning av motionerna L405 yrkandena 1 och 2, L422 samt So225 yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna.

Enligt lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap har regeringen inom vissa ramar rätt att utfärda bemyndiganden att förrätta vigsel utomlands enligt svensk lag och att förrätta vigsel i Sverige enligt utländsk lag. Med stöd av denna lag har regeringen utfärdat bemyndiganden som innebär att det med vissa diplomatiska och konsulära tjänster och med vissa prästerliga befattningar följer rätt att förrätta vigsel enligt svensk lag utomlands. I vissa fall är bemyndigandena begränsade, exempelvis på det sättet att vigselrätten endast gäller vigsel av svenska medborgare. De bemyndiganden som lämnas föregås regelmässigt av förhandlingar med respektive länders regeringar.

Vid partnerskapslagens tillkomst behandlades frågan huruvida regeringens rätt att utfärda bemyndiganden att förrätta vigsel utomlands borde omfatta även registrering av partnerskap (bet. 1993/94:LU28). Utskottet anförde därvid att möjligheten till registrering utomlands troligen kommer att aktualiseras endast i fråga om länder som har en lagstiftning som motsvarar vad som gäller för registrerat partnerskap. Även om behovet mot denna bakgrund kunde antas vara mycket litet under den närmaste framtiden, kunde dock enligt utskottet utvecklingen i andra länder på sikt komma att förändra läget. Utskottet stannade därför för att regeringens rätt att utfärda bemyndiganden att förrätta vigsel utomlands borde utvidgas till att omfatta även registrering av partnerskap (se 1 kap. 9 § partnerskapslagen).

Enligt motion L430 av Anita Johansson (s) bör svenska utlandsmyndigheter erbjuda alla svenskar samma service oavsett personernas sexuella läggning, och i motionen yrkas ett tillkännagivande om att det bör införas möjligheter till partnerskapsregistrering på svenska ambassader i utlandet (yrkande 5).

Liknande yrkanden framställs i motionerna L405 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) (yrkande 3) och So225 av Barbro Westerholm m.fl. (fp, s, v, c, mp) (yrkande 7).

Motionsyrkanden med samma inriktning som de nu aktuella har avslagits av riksdagen vid ett flertal tidigare tillfällen (se bl.a. bet. 1996/97:LU8, 1997/98:LU10 och 1998/99:LU18). Utskottet har därvid uttalat att förordnanden att registrera partnerskap vid ambassad och konsulat, i likhet med vad som gäller förordnanden att förrätta vigsel, bör bygga på ett konstaterat behov i det land som avses. Eftersom huvudskälet till att ambassadtjänstemän över huvud taget förordnas som vigselförrättare är att ge svenska medborgare bosatta i vissa länder en möjlighet att där ingå äktenskap, och då partnerskapslagens nuvarande anknytningsvillkor innebär att sådana personer inte kan registrera sitt partnerskap enligt svensk rätt, har utskottet funnit att det inte föreligger något behov av att registreringsförrättare förordnas utomlands.

Utskottet vidhåller alltså den uppfattning riksdagen tidigare givit uttryck för i frågan. För det fall anknytningsvillkorens utformning i framtiden skulle leda till att även svenska medborgare med hemvist utomlands kan få sitt partnerskap registrerat enligt svensk rätt, utgår utskottet från att regeringen överväger det nu aktuella spörsmålet på nytt.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna L405 yrkande 3, 1999/2000:LU22
L430 yrkande 5 och So225 yrkande 7.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *partnerskapslagens anknytningskrav*
att riksdagen med avslag på motionerna 1999/2000:L17, 1999/2000:
L429 samt 1999/2000:So225 yrkandena 8 och 9 antar regeringens för-
slag till lag om ändring i lagen (1994:1117) om registrerat partner-
skap,

res. 1 (fp)

2. beträffande *registreringsförrättare*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:L405 yrkan-
dena 1 och 2, 1999/2000:L422 samt 1999/2000:So225 yrkande 6 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

res. 2 (kd)

3. beträffande *registrering utomlands*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:L405 yrkande 3,
1999/2000:L430 yrkande 5 och 1999/2000:So225 yrkande 7.

res. 3 (v)

Stockholm den 9 maj 2000

På lagutskottets vägnar

Tanja Linderborg

I beslutet har deltagit: Tanja Linderborg (v), Rolf Åbjörnsson (kd), Marianne Carlström (s), Stig Rindborg (m), Rune Berglund (s), Karin Olsson (s), Nikos Papadopoulos (s), Elizabeth Nyström (m), Christina Nenes (s), Tasso Stafiliadis (v), Kjell Eldensjö (kd), Berit Adolfsson (m), Anders Berglöv (s), Vivian Gerdin (c), Ana Maria Narti (fp), Christina Pettersson (s) och Anne-Katrine Dunker (m).

1. Partnerskapslagens anknytningskrav (mom. 1)

Ana Maria Narti (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med ”Enligt utskottets” och på s. 5 slutar med ”yrkande 9” bort ha följande lydelse:

Partnerskapslagen har varit i kraft i mer än fem år, och enligt utskottets mening visar de gångna årens erfarenheter att argumenten för anknytningskrav inte har den bärkraft som man antog vid lagens införande. Som framhålls i motion L17 motverkar anknytningskravet inte problem med den internationella rättstillämpningen, och vidare kan man nu säkert säga att någon partnerskapsturism inte är att befara om anknytningskravet avskaffas. Inte heller argumentet att andra länder skulle ställa sig tveksamma till att deras medborgare kan registrera sitt partnerskap här trots att de inte har tillräcklig anknytning till Sverige är bärkraftigt. Även om anknytningskravet nu mjukas upp genom regeringens förslag kvarstår, enligt utskottets mening, den principiella problematiken med ett sådant krav. Denna inställning delas också av de båda myndigheter som har att bevaka homosexuellas situation, nämligen Folkhälsoinstitutet och HomO, liksom av Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL).

Med hänsyn till det anförda anser utskottet i likhet med motion L17 att propositionen bör avslås och att den särskilda regleringen om anknytningsvillkor i 1 kap. 2 § partnerskapslagen upphävs.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *partnerskapslagens anknytningskrav*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:L17 samt med anledning av motionerna 1999/2000:L429 och 1999/2000:So225 yrkandena 8 och 9

dels avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap,

dels beslutar att 1 kap. 2 § nämnda lag skall upphöra att gälla vid utgången av juni månad år 2000,

2. Registreringsförrättare (mom. 2)

Rolf Åbjörnsson och Kjell Eldensjö (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med ”Utskottet vill” och slutar med ”till känna” bort ha följande lydelse:

Utskottet vill erinra om att riksdagen vid partnerskapslagens tillkomst uttalat att ingenting hindrar att länsstyrelserna ger en och samma person behörighet att vara såväl vigselförrättare som registreringsförrättare, men att detta inte innebär att en förordnad vigselförrättare skall vara skyldig att ta emot ett förordnande att även förrätta registreringar av partnerskap (bet. 1993/94:LU28). I sammanhanget finns också anledning att peka på att justitieministern i ett frågesvar den 19 november 1998 (svar på fråga 1998/99:52)

uttalat att det är både naturligt och angeläget att länsstyrelserna verkar för gemensamma förordnanden som vigselförrättare och registreringsförrättare, men att det är behovet som skall vara avgörande vad gäller antalet förordnanden och att det inte finns någon anledning att av principiella skäl ändra alla gamla förordnanden så att de omfattar även behörighet att registrera partnerskap. I frågesvaret underströk justitieministern också vikten av att registreringsförrättare finns tillgängliga i hela landet och uttalade att hon avsåg att följa utvecklingen.

Inom Regeringskansliet påbörjades i november 1998 ett arbete med syfte att få en bild över tillgången till registreringsförrättare runt om i landet. Inom ramen för detta arbete gjordes en enkätundersökning bland landets samtliga länsstyrelser med frågor rörande tillgången till registreringsförrättare i respektive län och vilka åtgärder länsstyrelserna avsåg att vidta om behovet inte var tillgodosett. Resultatet av enkätundersökningen visar att det alltså i vissa kommuner saknas av länsstyrelsen förordnade partnerskapsförrättare.

Enligt utskottets mening äger riksdagens uttalanden i samband med partnerskapslagens tillkomst alltså giltighet. Utskottet kan således inte ställa sig bakom ett krav på obligatoriska gemensamma förordnanden som registrerings- och vigselförrättare. Däremot vill utskottet, i linje med vad utskottet uttalade våren 1999 då senast motioner med nu aktuell inriktning behandlades av riksdagen (bet.1998/99:LU18), understryka vikten av att behovet av registreringsförrättare nu tillgodoses över hela landet. Utskottet förutsätter att regeringen vidtar de erforderliga åtgärder som resultatet av enkätundersökningen kan komma att föranleda.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna L405 yrkandena 1 och 2, L422 samt So225 yrkande 6.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *registreringsförrättare*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:L405 yrkandena 1 och 2, 1999/2000:L422 samt 1999/2000:So225 yrkande 6,

3. Registrering utomlands (mom. 3)

Tanja Linderborg och Tasso Stafilidis (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Motionsyrkanden med" och på s. 8 slutar med "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Beträffande registrering av partnerskap vid svenska ambassader utomlands anser utskottet i likhet med motionärerna att det ur principiell synpunkt är viktigt att svenska utlandsmyndigheter erbjuder alla svenskar samma service, oavsett personernas sexuella läggning. Utskottet konstaterar att partnerskapslagen redan i dag ger regeringen rätt att utfärda bemyndiganden för registrering. Enligt utskottets mening bör denna rätt självfallet utnyttjas i de fall värdlandet lämnar sitt godkännande till verksamheten. Regeringen bör, mot den nu angivna bakgrunden, snarast vidta sådana åtgärder att de personer som uppfyller kraven för registrering enligt svensk lag ges möjlighet att få sitt partnerskap registrerat på ambassader utomlands.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen, med bifall till motionerna L405 yrkande 3, L430 yrkande 5 och So225 yrkande 7, som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *registrering utomlands*
att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:L405 yrkande 3, 1999/2000:L430 yrkande 5 och 1999/2000:So225 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Partnerskapslagens anknytningskrav

Rolf Åbjörnsson och Kjell Eldensjö (båda kd) anför:

Kristdemokraterna reserverade sig då partnerskapslagen infördes år 1994. Härvid anfördes bl.a. att äktenskapslagstiftningen har tillkommit utifrån den åsikten att förhållandet mellan man och kvinna utgör en naturlig ram för familjen som varande en av samhällets grundstenar. Det är angeläget att entydigt slå fast alla människors lika värde. I detta ligger också ett klart accepterande av människors olikheter.

Grunden för äktenskapslagstiftningen är sålunda att säkerställa en trygg och varaktig relation mellan makarna för att barnens uppväxt och utveckling skall på bästa sätt säkerställas. I övrigt finns knappast någon anledning att i civilrättslig ordning reglera samlevnaden mellan vuxna människor. Dessa förhållanden kan på ett tillfredsställande sätt normeras genom allmän lagstiftning.

Då regeringen nu förelägger riksdagen förslag att ändra reglerna för partnerskapslagen väljer vi, företrädare för Kristdemokraterna i lagutskottet, att avstå från att särskilt ta ställning då vi alltjämt anser att lagstiftningen som sådan inte är erforderlig.

2. Partnerskapslagens anknytningskrav

Tanja Linderborg och Tasso Stafilidis (båda v) anför:

I betänkandet behandlar utskottet motion 1999/2000:So225 som yrkar på ett avskaffande av anknytningskraven i partnerskapslagen. Vår uppfattning är att partnerskapslagens anknytningskrav skall slopas helt. Det skulle innebära att en diskriminerande omständighet i förhållande till äktenskapet försvann och att registrerat partnerskap från rättslig synpunkt kom på mer likställd fot med äktenskapet. För heterosexuella personer som önskar ingå äktenskap ställs det inga anknytningskrav. Det är därför oskäligt att kräva detta av homosexuella personer. Vänsterpartiets målsättning är att partnerskapslagen skall avskaffas och ersättas med en äktenskapslag som skall gälla för alla, oavsett sexuell läggning. Vi har emellertid noterat att regeringen, enligt vad som uttalas i propositionen, anser att det bör undersökas om det som gäller för

äktenskap i Sverige på sikt kan gälla för möjligheten att ingå registrerat partnerskap här. Vidare har regeringen i propositionen anfört att frågan om ytterligare uppmjukning av anknytningsvillkoren avseende krav på hemvist och medborgarskap kommer att beredas bl.a. i samråd med de andra nordiska länderna samt utfäst sig att återkomma till riksdagen i frågan. Vi vill framhålla vikten av att beredningen av frågan sker skyndsamt.

Mot den nu angivna bakgrunden har vi, företrädare för Vänsterpartiet i lagutskottet, valt att inte reservera oss till förmån för motionerna So225 yrkande 9 och L17.

Propositionens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap

1999/2000:LU22
Bilaga